

Radioapparaten

På våren 1930 skaffade morfar en radio. Morfar bodde hos oss sedan mormor dött och nu hade han köpt en radio. Hur han kunnat få fram pengar till en så stor utgift var en gåta. Det fanns gott om agenter som for runt med apparater i bilen. Många olika märken demonstrerades, Radiola, Philips, Aga-Baltic, Telefunken, Concerton m.fl. Till att börja med var det stort köpmotstånd. Lägga pengar på så onyttiga saker när de behövdes till så mycket annat. Icket! Men agenterna pratade på och nämnde om att detta var den nya tiden, och tänk bara på dagsnyheterna från TT och väderleksrapporten. Vilken nytta! Man visste om man skulle ta in höet eller inte, och hade man inte lämnat en apparat hos grannen, som skulle bestämma sig nästa vecka! Så lämnades ytterligare en apparat på prov. Man kunde få ha den en vecka eller två, ibland en hel månad. Inget knussel därvidlag.

När morfar köpte sin radio kom det hem en alldeles ny, en Philips, med lös högtalare, som kunde hängas på väggen eller stå på bordet. Det värsta var att den inte gav ett ljud ifrån sig fastän vi hade satt stickkontakten i väggen. I god tid hade vi satt upp en fin utomhusantenn. En bra jordledning fanns också.

Vestbergs i Sörbacksjö hade en likadan apparat, och jag skickades att ta reda på vad det kunde vara för fel. Det var vår, kalla kvällar och fint sparkföre och jag åkte för brinnande livet. Hos Vestbergs talade Harald om att det var en banankontakt till likrik-tarröret, som inte var riktigt intryckt. Han visade var den satt och sedan full fart igen hemåt. Det var som han sagt och nu lät det som det skulle. Jerring läste just lördagskvällens program....” och så avslutar vi kvällen på restaurang Fenix Kronprinsen med att dansa till Håkan von Eichwalds orkester. Mamma blev alldeles förskräckt. Skulle det också komma in dansmusik i huset!

Men morfar hade hård censur. T.o.m. marschen, som avslutade den hurtiga morgongymnastiken av Lilja, hade bannbullar över sig, och morfar ryckte snabbt ut stickkontakten och satte den sedan tillbaka när morgonandakten började. Trots att vi var många i huset fanns ändå tillfällena när jag var ensam inne. Då provades alla stationer där det kunde tänkas finnas musik. Finska radion hade ofta musik. På förmiddagarna mellan kl. 10-11 spelades grammofon. Mycket tango... ”den första kyssen var öm, den andra var som en dröm, den tredje sade mig hur underbar du var”, och andra fina bitar. Då skruvade jag upp ljudet så mycket jag vågade och njöt i fulla drag. Ibland gick det galet. Rätt vad det var stod mamma i dörren. Stickkontakten åkte ut med fart.

Högtalaren var ansluten till apparaten med en stickpropp. Drog man ut denna blev det tyst. Där kom alltså ljudet. För att undersöka detta närmare satte jag dit två spikar, som jag höll, en i vardera handen. Det var mer än ljud som kom därifrån förstod jag sedan jag kravlat mig upp från golvet. 220 volt är inte att leka med.

I Ängel hade man ännu ingen radio. Elektrisk ström saknades fortfarande och för belysningen användes fotogenlampor. Det pratades en del om denna nymodighet men man ansåg sig kunna avstå detta, likaväl som el-ljuset. Nackdelar fanns också. En dag när vi var på slåttern i Ängel var det någon som sa att det kunde bli regn nästa dag. ”De ä den där förhärdade rada som rå för de!” sa grannkvinnan.

Det fanns också billigare apparater, kristallmottagare. Hos Clas Ohlsson fanns kristaller, detektorer, hörlurar och allt annat som behövdes för att bygga en egen mottagare. Inga stora pengar. En färdig apparat med hörlurar kostade ungefär 6:- Kunde man sedan ansluta till en befintlig antenn och jordledning så lät det riktigt fint. Antennen till morfars radio gick mellan mangårdsbyggnaden och ladugården ca. 30m, och jordledningen gick till en nedgrävd kopparplåt. Det fanns goda möjligheter att höra både MV och LV. Det behövdes ingen strömkälla. Kanske något för Änget?

En kväll när jag satt hos faster Karolina kom det en radioförsäljare. Det var Kjellmans Radio i Ö-vik, som testade läget. En nyutkommen Radiola med en massa stationsnamn på skalan skulle nu förgylla tillvaron för de avsidestagna. Apparaten hade även kortvåg vilket gjorde att man kunde få hela världen hem till köket. Det pep och knastrade, det tjöt lite från återkopplingen och världen verkade vara ur humör. Från Stockholm, som låg inom räckhåll, lät det emellertid alldeles förträffligt. En som hette Johnson från Stadsmissionen talade om arbetet med att hjälpa alla dessa som levde på livets skuggsida. Pengar behövdes och han vädjade till alla lyssnare om en gåva, stor eller liten. Faster ömmade mycket för andra, trots att hon inte hade så mycket för egen del. Hon kom överens med radiogubben att de skulle ge 10:- var så skulle han få lämna apparaten på prov. Den fina radion blev sedan kvar för gott.

Opera? Vad var det för slags sjungande? Kvinnfolk som "haje" alldeles obärmkuse- ligt! För att inte tala om alla konserter med musik, som man inte alls kunde förstå sig på. Mitt på dagen var det klockspel från stadshustornet. Sedan följde tolvslaget och därefter dagens dikt. Denna dikt satte myror i huvudet på faster. Hon tyckte det lät så högtidligt, som att det borde vara gudsordet. Men inget stämde. "Ja begriper de icke!" Bäst att låta det vara och hålla sig till nyheter och väder samt morgonandakter, predikningar och Delsbostintan. Det fick räcka! Fast det var svårt att släppa dagens dikt. Det lät så fint, även om det inte gick att begripa riktigt vad det rörde sig om.

En dag när jag satt hos faster och försökte med kortvågen, fick hon besök av en be- kant, gubben Norberg. Faster tog fram kaffekvarnen och började mala till en kaffetår. Efter en stund säger gubben: "De sjong inni huvve." Faster som var duktig att sjunga och älskade sången sa: "De e vackert då de sjong". "Hä", sa gubben, som hörde illa. "De e vackert då de sjong, upprepade faster, högre. "In't då de sjong väett", (jämt) svarade gubben. Vi förstod inte vad det var frågan om. Idag har det fått ett namn, tinnitus.

Det nya mediet spred sig fort och fanns snart i de flesta hem. Man fick kunskap om det mesta som hände, både inom och utom landet, och det skapade underlag för de- batter. "Dagsnyheter från tidningarnas telegrambyrå" klockan 19,30 var en viktig programpunkt. Det var mycket som hände under -30 talet och slutet på detta årtion- de blev ju oerhört dramatiskt när världen störtades in i ett krig, som skulle räcka näs- tan 6 år och då grymma nyheter formligen vräktes över oss. För broderfolket i öster sändes nyheter, som började: Pämajan tillame tiidoitus, toitestan suomexsin, otistin jälkin, som örat uppfattade det.

Ossian Johansson -30 talet.

